

HANDLEIDING PODCAST

Nationaal Comité
4 en 5 mei

OP HOUTEN BANDEN

**Een gevaarlijke
fietstocht
op de grens
van de
bevrijding**

OP HOUTEN BANDEN

Een gevaarlijke fietstocht op de grens van de bevrijding

Inmiddels is het bijna 80 jaar geleden dat er een einde kwam aan de Tweede Wereldoorlog. Elk jaar staan we in Nederland stil bij de bevrijding en vieren we dat we sindsdien weer in vrijheid leven. De bevrijding van Nederland duurde ongeveer 9 maanden en vond in fases plaats. Terwijl het zuiden van Nederland al was bevrijd, was de rest van Nederland nog in handen van de nazi's. Om dat verhaal inzichtelijk te maken en invoelbaar voor kinderen is deze podcast gemaakt.

Waarom een podcast?

Er zijn verschillende manieren om kinderen van informatie te voorzien. De meest gangbare manier is via tekst en beeld. Maar luisteren naar een verhaal kan kinderen echt raken, vooral als de meester of juf het verhaal sjeu geeft door op de juiste momenten stil te zijn of juist extra nadruk te geven.

Het luisteren kan kinderen heel dicht bij het onderwerp brengen. In dit geval de bevrijding van Nederland in 1944-1945.

In de podcast zijn fictie en non-fictie met elkaar verweven. De hoofdfiguur Leendert is fictief, maar sommige mensen die hij onderweg tegenkomt hebben echt bestaan. Ook gebeurtenissen zoals de Biesbosch crossings en de bevrijding van Groningen zijn echt gebeurd.

Het verhaal van de podcast neemt de kinderen mee van Zeeland tot Groningen. Ze krijgen een idee hoe de bevrijding van Nederland geweest zou kunnen zijn. Het duurde lang en het was gevaarlijk. Blijdschap, verdriet en angst gingen hand in hand.

Hoe gebruik je deze podcast in de groep?

Luisteren naar de podcast

Er zijn verschillende manieren om de podcast in de groep aan te bieden.

- Luister de podcast klassikaal. Zet de podcast aan en laat kinderen ondertussen tekenen wat ze horen.
- Maak er een opdracht in de weektaak van. Laat de kinderen zelfstandig de podcast beluisteren en bespreek (als iedereen geluisterd heeft) het verhaal.
- Laat kinderen die een bijzondere interesse hebben in de Tweede Wereldoorlog deze podcast beluisteren. Zij kunnen erover vertellen in de groep.

Werkbladen

Bij iedere aflevering is er voor de kinderen een werkblad. Op dat werkblad staan luistervragen en extra informatie over de bevrijding. **Ook kunnen de kinderen ontdekken wie de verrader is door op ieder werkblad heel goed te zoeken naar een aanwijzing. Op ieder werkblad zijn roze letters te vinden. Die letters vormen aan het eind een naam. Daarvoor moet je natuurlijk wel de hele podcast luisteren.**

Kaart van Nederland

Print de kaart van Nederland op stevig papier en laat de kinderen de plaatsen aangeven die Leendert aandoet. Naarmate de podcast vordert, krijgen kinderen een goed beeld van de route die hij fietste. De kaart kan iedere keer tijdens het luisteren naar de podcast weer tevoorschijn gehaald worden. U kunt ook toelichten dat de route van Leendert heel anders loopt dan hij nu zou lopen. Er waren nog weinig snelwegen of fietspaden. En er was veel kapot door het oorlogsgeweld.

Waar is de podcast te vinden?

De podcast is te beluisteren via verschillende kanalen. Zoek op 'Houten banden' bij Soundcloud, Spotify of in uw podcastapp. De podcast is ook te vinden op denkboek.nl/educatief/podcast-op-houten-banden.

Tip Laat de kinderen de werkbladen bij elke aflevering bewaren. De kaart kan hier ook bij bewaard worden.

De route op Google Maps

Op Google Maps is een overzicht gemaakt van de route die Leendert fietst. Bij elke nieuwe aflevering wordt de route aangevuld. Bekijk deze route op het digibord samen met de kinderen. De route is te vinden via tiny.cc/OHBM.

OP HOUTEN BANDEN

Een gevaarlijke fietstocht op de grens van de bevrijding

Samenvattingen van de afleveringen

Aflevering 1

De verrader (september 1944)

Leendert maakt de bevrijding in Terneuzen mee. De mensen vieren feest, maar het wordt ook duidelijk dat de oorlog nog niet voorbij is. De vader van Leendert zit in het verzet en krijgt de vraag om een boodschap af te leveren in Groningen. De geallieerden hebben het vermoeden dat er een verrader in het Gronings verzet zit, die de bevrijding weleens zou kunnen dwarsbomen. Maar de vader van Leendert kan het fysiek niet aan en het verzet oppert dat zijn 15-jarige zoon wel kan gaan. Leendert heeft wel zin in dat avontuur! Samen met iemand van het verzet maakt hij plannen voor de tocht.

Aflevering 2

Soldaten in de Biesbosch (november 1944)

Leendert gaat op weg. Op een fiets met houten banden, want rubberen banden zijn niet meer te krijgen. Zijn tocht gaat door Brabant, langs het net bevrijde Breda naar Drimmelen. Daar moet hij de Biesbosch oversteken om in Gorinchem te komen, zijn eindbestemming van die dag. Maar in Drimmelen, een dorpje aan de Brabantse kant van de Biesbosch, hoort hij dat de Duitsers nog in Zuid-Holland zitten. Dat valt vies tegen, nu moet hij door bezet gebied fietsen en dat is gevaarlijk!

Aflevering 3

Nacht in het bos (januari 1945)

Na Gorinchem rijdt Leendert verder naar het noordoosten, naar Nijkerk. Onderweg ziet hij de ellende van de oorlog in volle omvang. Magere kinderen met hun moeder die eten zoeken omdat de Hongerwinter is aangebroken. Uitgebrande huizen in Putten. Leendert wordt er somber van. Als hij dan ook nog eens verkeerd rijdt, zit hij echt in de put. Hij wil naar huis, naar zijn moeder en zijn vrienden.

Aflevering 4

Belofte maakt schuld (januari 1945)

Leendert herpakt zichzelf. Hij heeft beloofd dat hij naar Groningen zal gaan, en daar houdt hij zich aan. Hij fietst naar de boerderij van de familie Van den Brink. Hun schuur zit vol vluchtelingen uit Arnhem. Die zijn de stad uitgestuurd door de Duitsers. Leendert blijft tot eind februari. De bevrijding van Nederland gaat eindelijk verder. Het zal nu niet lang meer duren tot heel Nederland vrij is. Leendert moet opschieten om op tijd in Groningen te zijn. Gelukkig krijgt hij hulp.

Aflevering 5

Een envelop met een foto (april 1945)

Eindelijk komt Leendert in Groningen aan. Hij ziet zijn oma weer, voor het eerst sinds de oorlog begon. En ze doen een verrassende ontdekking over de verrader. Maar Groningen is nog niet bevrijd en er volgen dagenlange gevechten. Pas als die voorbij zijn, zal blijken of de missie van Leendert geslaagd is.

Historische achtergrondinformatie

Terwijl Leendert in Zeeland in september 1944 de bevrijding meemaakt, werden ook andere delen van Nederland bevrijd. De eerste vrije gemeente van Nederland lag in Zuid-Limburg. Terwijl de geallieerden door die provincie trokken en dorp voor dorp bevrijdden, werd ook een groot deel van Brabant bevrijd tijdens Operatie Market Garden. De bevrijding kwam in de wintermaanden stil te liggen ten zuiden van de grote rivieren. Vanaf maart 1945 staken de geallieerden de rivieren over en werden Oost- en Noord-Nederland bevrijd.

En de rest van Nederland? Flevoland bestond in de Tweede Wereldoorlog nog niet, en werd dus ook nooit bevrijd. Maar Utrecht, Zuid- en Noord-Holland waren er natuurlijk wel. Deze provincies zijn niet op dezelfde manier bevrijd als de rest van Nederland. Toen het Duitse leger in Nederland zich op 5 mei overgaf, was het hele land vrij. De geallieerden hebben nog wel op veel plaatsen de Duitsers moeten ontwapenen.

Luistervaardigheden

Luistervaardigheid valt in het referentiekader onder mondelinge taalvaardigheid. Er doen zich niet zo vaak mogelijkheden voor in de groep om de taalvaardigheid *Luisteren* relatief eenvoudig te (be) oefenen zoals met deze podcast. Door het beluisteren van deze podcast met de kinderen heeft u de mogelijkheid om verschillende elementen van het luisteren extra aandacht te geven. Hiernaast ziet u de leerlijn Luisteren.

Meer weten over Luistervaardigheid? Bekijk de uitwerking van de leerlijn bij het SLO via tiny.cc/LVSLO.

Mondelinge Taalvaardigheid

Luisteren

	NIVEAU 1F	NIVEAU 2F
Algemene omschrijving Luisteren	Kan luisteren naar eenvoudige teksten over alledaagse, concrete onderwerpen of over onderwerpen die aansluiten bij de leefwereld van de leerling.	Kan luisteren naar teksten over alledaagse onderwerpen, onderwerpen die aansluiten bij de leefwereld van de leerling of die verder van de leerling af staan.

TEKSTKENMERKEN

Lengte	Teksten zijn niet lang; luisterduur is 5-10 minuten.	Langere teksten; luisterduur tot ongeveer 20 minuten komt voor. Meer kan mits er enige mate van interactie mogelijk is (zoals vragen stellen).
Opbouw	De teksten hebben een eenvoudige structuur. De informatie is herkenbaar geordend, met een duidelijk gebruik van verwijs- en signaalwoorden. De teksten hebben een lage informatiedichtheid doordat bijvoorbeeld informatie vaak herhaald wordt. Er wordt niet te veel (nieuwe) informatie gelijktijdig geïntroduceerd.	De teksten hebben een heldere structuur. Verbanden en denkstappen worden duidelijk aangegeven. De teksten kunnen redelijk informatiedicht zijn.

TAKEN

1. Luisteren naar instructies	Kan voldoende feitelijke informatie halen uit instructies en aanwijzingen om taken of handelingen uit te kunnen voeren.	Kan uitleg en instructies over concrete onderwerpen begrijpen.
2. Luisteren als lid van een live publiek	Kan de hoofdlijn begrijpen van korte informatieve, instructieve en betogende teksten met een duidelijke structuur en voldoende herhaling. Kan een eenvoudig, voorgelezen of verteld verhaal begrijpen.	Kan een helder gestructureerde voordracht, toespraak of les begrijpen over vertrouwde onderwerpen binnen het eigen vak- of interessegebied. Kan een voorgelezen of verteld verhaal begrijpen.
3. Luisteren naar radio en televisie en naar gesproken tekst op internet	Kan hoofdpunten van korte en duidelijke berichten op radio en televisie en via internet begrijpen als onderwerp en context bekend zijn. Kan selectief luisteren om de benodigde informatie zoals openingstijden, adres, telefoonnummer te halen uit korte berichten op bijvoorbeeld een telefoonbeantwoorder.	Kan de hoofdpunten begrijpen van (nieuws) berichten, documentaires, reclameboodschappen en discussieprogramma's over vertrouwde onderwerpen. Kan films en televisieseries geschikt voor de eigen leeftijd volgen.

KENMERKEN VAN DE TAAKUITVOERING

Begrijpen	Kan hoofdzaken uit de tekst halen. Kan via selectie belangrijke informatie uit de tekst halen en kan de manier van luisteren daar op afstemmen (bijvoorbeeld globaal, precies, selectief/gericht).	Kan de hoofdgedachte van de tekst weergeven en kan onderscheid tussen hoofd- en bijzaken maken. Kan relaties tussen tekstdelen leggen. Kan informatie ordenen (bijvoorbeeld op basis van signaalwoorden) voor een beter begrip. Kan wanneer nodig de betekenis van onbekende woorden afleiden uit de vorm, woordsoort, samenstelling of context. Kan beeldspraak herkennen. Kan een relatie leggen tussen tekst en beeld.

KENMERKEN VAN DE TAAKUITVOERING

Interpreteren	Kan informatie en meningen interpreteren voor zover deze dicht bij de leerling staan. Kan relaties leggen tussen tekstuele informatie en eigen kennis en ervaringen.	Kan informatie en meningen interpreteren. Kan de bedoeling van de spreker(s) of het doel van de makers van een programma verwoorden.
Evalueren	Kan een oordeel over een tekst(deel) of televisie- of radioprogramma (of fragment ervan) verwoorden.	Kan een oordeel over de waarde van een tekst(deel) of televisie- of radioprogramma (of fragment ervan) verwoorden voor zichzelf en kan dit oordeel toelichten.
Samenvatten	Kan aantekeningen maken. Kan de informatie gestructureerd weergeven.	Kan een eenvoudige tekst beknopt samenvatten (voor zichzelf).

ANTWOORDEN WERKBLADEN

Aflevering 1

1. *Uit welk land kwamen de bevrijders van Zeeland?*
Polen
2. *Bij welke plaats werden de geallieerden in september 1944 verslagen?*
Arnhem
3. *Welk water was belangrijk voor de geallieerden om in handen te krijgen?*
Westerschelde
4. *Waarom was het belangrijk dat ze dit water in handen kregen?*
Zo konden ze naar de haven van Antwerpen. Ze kunnen dan spullen aanvoeren voor hun leger.

1. Geallieerden	6. School
2. Rotterdam	7. Hout
3. Rijn	8. Fiets
4. Groningen	9. Mijnen
5. Hannie	Oplossing: Gorinchem

Aflevering 2

1. *Welke codewoorden moet Leendert onthouden?*
De snor van Jansen is geschoren.
2. *Waarom vieren de mensen in Breda feest?*
Omdat de stad net bevrijd was.
3. *Waarom moet Leendert vaak omfietsen om op zijn bestemming te komen?*
Omdat bruggen of wegen kapot zijn door het oorlogsgeweld.
4. *Waarom vindt Leendert de tocht door de Biesbosch spannend?*
Omdat de Duitsers daar nog de baas zijn, het is het eerste stuk door bezet gebied voor Leendert.

Volg de bevrijding:
Antwerpen, Breda, Werkendam
Oplossing geheimcodepuzzel: Putten

Aflevering 3

1. Leendert was ziek geworden en moest eerst aansterken voor hij verder kon.
2. Omdat er bommenwerpers over Bunnik vlogen. Je wist nooit waar de bommen precies zouden vallen.
3. Omdat hij zijn eten had weggegeven aan een hongerige moeder met kinderen.
4. Omdat er tijdens een verzetsactie een Duitse officier was omgekomen.

Volg de bevrijding: Gorinchem, Bunnik, Putten.

Puzzel: Dwingeloo

Aflevering 4

1. Het is te koud en te gevaarlijk. Er zijn veel controles en de kans is groot dat Leendert aangehouden wordt.
2. Zijn houten band is kapot.
3. Samen is het veiliger en Jet weet de snelste weg.
4. Omdat er veel vluchtelingen uit Arnhem bij boer Van den Brink overnachten.

Volg de bevrijding: Epe, Dwingeloose Heide.

5. Holten, Diever, Vierhouten.
6. John Frostbrug.
7. Vernoemd naar de Britse officier John Frost voor zijn moedige daden tijdens de oorlog.

Aflevering 5

Letters van de werkbladen:

S	P	L	T	I	R	E	N

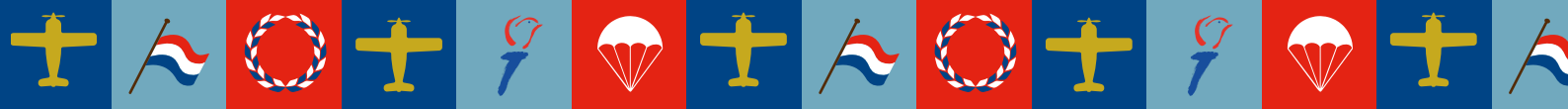
De verrader heet:

S	P	L	I	N	T	E	R

1. Groningen wordt bewaakt door Duitsers en zo vallen Jet en Leendert niet op.
2. Er wordt dagenlang heftig gevochten in Groningen.
3. Een foto met daarop een hoge Duitse militair en een kale man. Op de achterkant staat de tekst: Huis de Beurs, dndd. 1600, Splinter.
4. Omdat de kale man die in de woonkamer staat precies lijkt op man op de foto.

Volg de bevrijding: Terneuzen – Axel – Antwerpen – Breda – Drimmelen – Werkendam – Gorinchem – Vianen – Bunnik – Leusden – Nijkerk – Putten – Hoog Soeren (Apeldoorn) – Epe – Dwingeloose Heide – Groningen.

Je kunt de route van Leendert controleren in een speciale Google Maps. Hierin zijn extra afbeeldingen en verhalen toegevoegd. Kijk op de website: tiny.co/OHBM.

COLOFON

© UITGAVE

Nationaal Comité 4 en 5 mei
2023

PROJECTLEIDING EN EINDREDACTIE

Sarah Feirabend en Cristan van Emden,
Nationaal Comité 4 en 5 mei

CONCEPT, TEKST EN REDACTIE

Patsboem! educatief

GRAFISCH ONTWERP EN ILLUSTRATIES

Suzanne Hertogs en
Anne de Laat (Ontwerphaven)

PODCAST

Patsboem! educatief met
LT Media en Studio Lijn 14

Nationaal Comité
4 en 5 mei